

Obec pripravená pomáhať

Ako uspokojiť potreby
občanov v prípade nepriaznivej
sociálnej situácie

Obec pripravená pomáhať

**Ako uspokojiť potreby občanov v prípade
nepriaznivej sociálnej situácie**

Obec pripravená pomáhať

Ako uspokojiť potreby občanov v prípade nepriaznivej sociálnej situácie

Autor © Ing. Mária Filipová
Vydala © Nezávislá platforma SocioFórum, o. z.
Záhradnícka 70
821 08 Bratislava

Grafický dizajn © Zuzana Chmelová

ISBN 978-80-974169-1-1

Podajte sa s nami o svoje skúsenosti pri zabezpečovaní sociálnych služieb
na socioforum@socioforum.sk

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

Tento dokument vznikol vďaka projektu „Rozvoj SocioFóra ako relevantného partnera pri tvorbe verejných politík“ je podporený z programu ACF – Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014 – 2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

SocioFórum

Nezávislá platforma SocioFórum, o. z.
Bratislava, december 2021

Obsah

Úvod	7
1. Povinnosti samosprávy pri uspokojovaní potrieb občanov	
• Ktoré práva má občan/obyvateľ obce zaručené?	12
• Aké má povinnosti miestna samospráva (obce a mestá) v oblasti sociálnych služieb?	13
• Ako postupovať v prípade, ak ide o malú obec s malým počtom obyvateľov?	16
• Z akých finančných zdrojov obce a mestá financujú povinnosti uložené zákonom?	18
• S kým majú obce a mestá spolupracovať, aby dokázali uspokojovať potreby obyvateľov odkázaných na pomoc iných osôb?	20
• Aké môžu byť následky neplnenia povinností obcí a miest v oblasti sociálnych služieb?	21
2. Poskytovanie alebo zabezpečovanie sociálnych služieb	
• Kedy poskytovať a kedy zabezpečovať sociálnu službu?	24
• Ako postupovať pri zriaďovaní sociálnej služby?	26
• Ako postupovať pri zabezpečovaní sociálnej služby?	31
• Čo ak nevieme uspokojiť požiadavku obyvateľa obce/záujemcu o sociálnu službu?	33
• Ako nastaviť viaczdrojové financovanie sociálnych služieb?	34
Záver	39
Zoznam použitých skratiek	41
Zoznam použitých zdrojov	42

Úvod

Táto brožúra je určená pre zástupcov obcí a miest, ktorí si uvedomujú zodpovednosť vo vzťahu k svojim obyvateľom v situáciách, v ktorých pomoc blízkych, rodiny, susedov, priateľov je vyčerpaná, a ako ďalší dôležitý článok v reťazci pomoci a podpory nastupuje **miestna samospráva, obec alebo mesto**, kde občan žije. Malé obce realizujú veľakrát túto pomoc a podporu prirodzene, neformálne, či ide o pomoc pre starších spoluobčanov pri vybavovaní úradných záležitostí, pomoc pri nákupoch, pri návšteve lekárov a pod. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy vyplývajúcej zo zákona o obecnom zriadení je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o **potreby jej obyvateľov**.

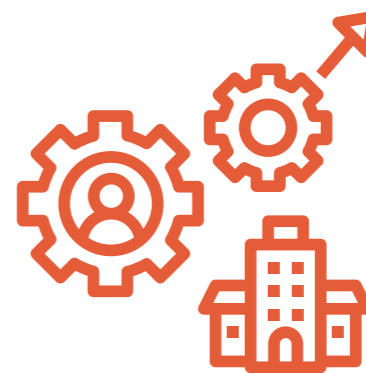
Je všeobecne známe, že populácia starne a počet starších obyvateľov v obci odkázaných na pomoc narastá. Realizácia sociálnej pomoci zabezpečovaná neformálne sa stáva nepostačujúcou a čoraz väčšie požiadavky sú a budú kladené na miestne samosprávy, aby zabezpečovali kvalifikované služby v súlade s kompetenciami, ktoré sú definované v zákonoch.

Keď hovoríme o kompetenciách alebo pôsobnosti samosprávy, je potrebné rozlišovať, o akú pôsobnosť ide, či o originálnu (samosprávnu), alebo prenesený výkon zo štátu na samosprávu. Obce pri plnení svojich úloh alebo dosahovaní spoločného prospechu pre svojich obyvateľov majú právo združovať sa s inými obcami.

Možno ešte dôležitejšie ako hovoriť o úlohách a povinnostiach obcí a miest, je spomenúť **práva občana**. Ústava SR zaručuje právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti v každej životnej situácii, to znamená aj v prípade odkázanosti a závislosti od pomoci iných osôb. Zákon o sociálnych službách zaručuje rovnaký prístup pre všetkých obyvateľov v obci pri poskytovaní sociálnych služieb, právo výberu sociálnej služby, jej formy a aj poskytovateľa sociálnej služby.

Brožúra, ktorú sa **Nezávislá platforma SocioFórum** rozhodla vydať, reaguje na požiadavky z praxe, keď sa na neverejných poskytovateľov sociálnych služieb veľakrát obracajú miestne samosprávy o pomoc a hľadajú spoločné riešenia pri napĺňaní potrieb obyvateľov obce. SocioFórum je občianske združenie, ktoré tvorí nezávislú platformu pre mimovládne neziskové organizácie (MNO) prevažne v sociálnej oblasti, ale zároveň je jeho ambíciou obhajovať aj potreby a záujmy aj starších občanov, ľudí so zdravotným postihnutím alebo ľudí nachádzajúcich sa v rôznych nepriaznivých životných situáciách. SocioFórum ako strešná organizácia (MNO) je aj sociálnym partnerom orgánom verejnej správy a má snahu spolupracovať a koordinovať služby v zmysle komplexného prístupu vo vzťahu k človeku, ako aj poskytovať odbornú pomoc aktérom v území pri poskytovaní sociálnych služieb.

Veríme, že brožúra bude **metodickou podporou pre obce**, ktoré rešpektujú práva svojich obyvateľov a zároveň sú a chcú byť pripravené plniť svoje povinnosti a hľadať riešenia o možnosti realizácie povinností.

1. Povinnosti samosprávy pri uspokojovaní potrieb občanov

Táto kapitola ponúkne odpovede na nasledovné otázky:

- Ktoré práva má občan/obyvateľ obce zaručené?
- Aké povinnosti má miestna samospráva (obce a mestá) v oblasti sociálnych služieb?
- Ako postupovať v prípade, ak ide o malú obec s malým počtom obyvateľov?
- Z akých finančných zdrojov obce a mestá financujú povinnosti uložené zákonom?
- S kým majú obce a mestá spolupracovať, aby dokázali uspokojovať potreby obyvateľov odkázaných na pomoc iných osôb?
- Aké sú následky neplnenia povinností obcí a miest v oblasti sociálnych služieb?

Ktoré práva má občan/obyvateľ obce zaručené?

Z právneho hľadiska sú ľudské práva zakotvené v medzinárodných dokumentoch a dohodách, ako aj vo vnútroštátnych zákonoch mnohých krajín. Okrem v úvode uvedených základných práv na dôstojný život zaručený Ústavou SR, práva na poskytovanie sociálnej služby (dostupnosť sociálnej služby), je to aj právo na zabezpečenie dostupnosti informácií o sociálnych službách zrozumiteľnou formou pre starších občanov alebo pre osoby so zdravotným postihnutím.

Správa o činnosti verejného ochrancu správ za obdobie roka 2020¹ uvádza, že **zodpovednosť za poskytovanie a zabezpečovanie sociálnych služieb v zákonom vymedzených medziach nesú najmä územné samosprávy**. Vzhľadom na starnutie populácie možno predpokladať, že požiadavky na zabezpečovanie sociálnych služieb stále väčšej časti populácie budú naďalej stúpať. Pripravenosť územných samospráv, obzvlášť menších obcí, na tento stav sa však javí ako nedostatočná. Verejná ochrankyňa práv dostáva podnety s tvrdeniami podávateľov, že po obrátení sa na menšie obce a ich predstaviteľov so svojou ťaživou situáciou a so žiadosťou o pomoc, sú často odrádzaní od podania formálnej písomnej žiadosti o poskytnutie sociálnych služieb s tým, že ide o finančne nákladné služby, ktoré si obec nebude môcť dovoliť. Z úryvkov uvedenej správy vyplýva, že **z úrovne obcí dochádza k porušovaniu práv ich obyvateľov** (právo na zabezpečenie dostupnosti informácií o SS).

¹ https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf

Aké má povinnosti miestna samospráva (obce a mestá) v oblasti sociálnych služieb?

V súlade so zákonom o obecnom zriadení² obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky záležitosti, ktoré ako jej **samosprávnu pôsobnosť** upravuje osobitný zákon. Pre sociálnu oblasť sú tieto povinnosti definované v § 4 ods. 3, písm. p) zákona o obecnom zriadení, ktoré ukladá obciam plniť úlohy v sociálnej oblasti v rozsahu, ktorý je definovaný v zákone č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. V ustanovení § 80 je určená pôsobnosť obce (miestnej samosprávy).

Z vyššie uvedeného vyplýva, že poskytovanie alebo zabezpečovanie sociálnych služieb je samosprávnou (originálnou) pôsobnosťou obce, čo znamená, že obec plnenie týchto úloh zabezpečuje z rozpočtu obce.

Povinnosť miestnej samosprávy voči obyvateľom obce v oblasti sociálnych služieb je graficky znázornená v prílohe č. 1. **Základné sociálne poradenstvo** je zamerané na poskytnutie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci. Základné sociálne poradenstvo je súčasťou každej sociálnej služby a v uvedenom grafickom znázornení sa samostatne nevyskytuje, ale kvalitné sociálne poradenstvo patrí medzi kľúčové kompetencie obcí.

Pri plnení úloh a povinností vo vzťahu k obyvateľom obce je obec povinná dodržiavať nasledovné zásady:

- Rovnaký prístup k všetkým obyvateľom.³
- Akceptovanie práva výberu sociálnej služby, jej formy a výber poskytovateľa sociálnej služby.⁴
- Zabezpečenie dostupnosti sociálnej služby a dostupnosti informácií o sociálnej službe v zrozumiteľnej forme.⁵

² Zákon č. 369/1990 Zb. vznp o obecnom zriadení, § 4

³ § 5 zákona č. 448/2008 Z. z. vznp

⁴ § 6 ods.(1) zákona č. 448/2008 Z. z. vznp

⁵ § 6 ods. (2) zákon č. 448/2008 Z. z. vznp

- Udržanie odkázanej osoby čo najdlhšie v domácom/prirodzenom prostredí, prednosť terénnej a ambulantnej formy sociálnej služby pred celoročnou pobytovou sociálnou službou.⁶

Z hľadiska cieľových skupín, voči ktorým má miestna samospráva zodpovednosť, sú najpočetnejšou skupinou **starší obyvatelia**. V rámci decentralizácie a modernizácie verejnej správy v rokoch 2004 sa vychádzalo z toho, že každý problém v sociálnej oblasti je v prvom rade problémom spoločenským. Pre jeho riešenie platí v maximálnej miere **princíp subsidiarity** (pomoc počnúc rodinou až po konečnú inštanciu štát), a preto poskytovanie sociálnej pomoci (pod ktorú sociálne služby patria) a zodpovednosť za sociálne služby je v prvom rade úlohou miestnej samosprávy, v určitých prípadoch samosprávy regionálnej (VÚC – s dôrazom pre cieľové skupiny: osoby so zdravotným postihnutím, osoby v ťažkých krízových situáciách a pod.)

Jednou z kľúčových povinností miestnej samosprávy v oblasti sociálnych služieb je komunitné plánovanie. Zákon o sociálnych službách⁷ ukladá obciam mať vypracovaný a schválený **komunitný plán sociálnych služieb** vo svojom územnom obvode, ktorý im umožní predvídať potrebu zabezpečovania sociálnych služieb, ako aj plánovať finančnú udržateľnosť týchto služieb. Verejná ochrankyňa práv v správe o činnosti za rok 2020 uvádza, že napriek značnému časovému odstupu od vzniku tejto povinnosti, najmä malé obce nemajú vypracované a schválené komunitné plány sociálnych služieb.⁸

Komunitný plán sociálnych služieb obsahuje najmä:

- analýzu poskytovaných sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov a foriem,
- analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov v obci,
- analýzu demografických údajov a sociálnej situácie v obci,
- určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb,
- časový plán realizácie komunitného plánu,
- určenie kapacity jednotlivých druhov sociálnych služieb a ich dostupnosti pre obyvateľov obce,

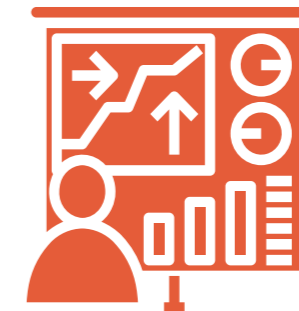
⁶ § 13 ods.(6) zákona č. 448/2008 Z. z. vznp

⁷ § 80 ods.a) zákona č. 448/2008 Z. z. vznp o sociálnych službách

⁸ https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf, str. 123

- určenie finančných, personálnych, prevádzkových a organizačných podmienok,
- určenie subjektov zapojených do tvorby a realizácie komunitného plánu sociálnych služieb.

Ako postupovať v prípade, ak ide o malú obec s malým počtom obyvateľov?

V praxi sa stretávame s tým, že väčšinou malé obce majú objektívne problémy so zabezpečením niektorých druhov sociálnych služieb pre finančnú náročnosť a ojedinelosť výskytu potreby sociálnej služby. Na tieto skutočnosti poukazuje aj verejná ochrankyňa práv⁹ a aj na **potrebu posilnenia metodologickej podpory vo vzťahu k územným samosprávam** pri vysvetľovaní ich zákonných povinností v oblasti poskytovania a zabezpečovania sociálnych služieb. Snahou SocioFóra je prispieť k tejto potrebe aj touto metodickou príručkou.

Samosprávy sa dožadujú systémových zmien pri poskytovaní alebo zabezpečovaní sociálnych služieb, čo je legitímna požiadavka. Nakoľko príprava a implementácia systémových zmien je náročná z hľadiska odborného, časového, politického, ekonomického, napriek tomu, že sa o tom či z úrovne občana, či z úrovne poskytovateľov sociálnych služieb, či z úrovne zriaďovateľov sociálnych služieb dlhodobo poukazuje, systémové zmeny sú stále len deklarované v rovine potreby. Tak, ako bolo slovami Lorny Byrne konštatované na výročnej konferencii SocioFóra v decembri 2021: „Život plynie tu a teraz. Nie včera či zajtra. Teraz. V tejto chvíli.“ Občan očakáva pomoc a riešenie nepriaznivej sociálnej situácie tu a teraz a samosprávy by mali v tejto chvíli ponúkať riešenia.

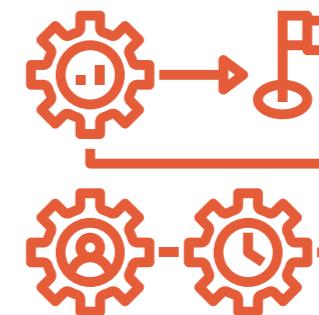
Aj keď systémové zmeny sú očakávané, aj v súčasnej platnej legislatíve možno hľadať a ponúkať riešenia. Zákon o obecnom zriadení¹⁰ definuje formy a zásady spolupráce obce pri uskutočňovaní konkrétnej úlohy alebo činnosti na základe **zmluvy o zriadení združenia obcí, zriadením alebo založením právnickej osoby na výkon uvedených činností**. Predmetom združenia obcí môžu byť aj činnosti v oblasti sociálnych vecí. Zmluva o zriadení združenia obcí musí byť odsúhlasená nadpolovičnou väčšinou všetkých poslancov každej obce, ktorá do združenia obcí vstupuje. Zákon o obecnom zriadení umožňuje financovať úlohy aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajinami a s inými právnickými alebo fyzickými osobami. Na plnenie úloh pre viac obcí alebo aj z iného dôvodu môžu obce zriadiť spoločný fond.

⁹ https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf, str. 125
¹⁰ § 20 zákona č. 369/1990 Zb. vznp o obecnom zriadení

Rovnako aj zákon o sociálnych službách¹¹ umožňuje vytvárať **partnerstvá** pri realizácii projektov alebo programov na zmiernenie nepriaznivých životných situácií obyvateľov obce. Partnerstvo môže byť vytvorené obcou, VÚC, ÚPSVaR a zástupcami komunity.

BBSK v rámci pilotných projektov realizuje uvedené formy spolupráce malých obcí. V rámci projektu vzniknú aj metodické príručky, ktoré môžu byť podpor- né a nápomocné pri postupe v prípade obcí, ktoré sa rozhodnú spolupracovať na určitom území.¹²

¹¹ § 4 zákona č. 448/2008 Z.z o sociálnych službách vznp

¹² <https://www.bbsk.sk/Ob%C4%8Dan/Soci%C3%A1lneslu%C5%BEby/Centr%C3%A1integrovanejsoci%C3%A1lnozdravotnejstarostlivosti/Inform%C3%A1cieoprojekte.aspx>

Z akých finančných zdrojov obce a mestá financujú povinnosti uložené zákonom?

Obec financuje svoje potreby, úlohy a povinnosti vyplývajúce zo zákona z vlastných príjmov a z ďalších zdrojov.

Sociálne služby, ako originálna (obligatórna) pôsobnosť samosprávy, sa financujú z nasledovných zdrojov:

- Z rozpočtu obce.
- Z úhrad za sociálne služby od prijímateľov sociálnych služieb, ktoré si obce určujú všeobecne záväzným nariadením.¹³
- Zo štátneho rozpočtu – MPSVaR SR poskytuje finančný príspevok na poskytovanie sociálnych služieb podmienených odkázanosťou (DS, ZPS, ZOS, ŠZ, DSS, ZPB, RS), ktoré slúžia na spolufinancovanie ekonomicky oprávnených nákladov na mzdy a platy zamestnancov v súlade so zákonom o odmeňovaní zamestnancov pri výkone prác vo verejnom záujme.¹⁴
Finančný príspevok MPSVaR pre obce sa poskytuje aj pre zariadenia krízovej intervencie (nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste a zariadenie núdzového bývania) na spolufinancovanie bežných výdavkov.
- Z finančných zdrojov na základe darovacej zmluvy.
- Z prostriedkov združenia obcí.
- Z iných zdrojov (EŠIF, Plán obnovy a odolnosti, účelové dotácie z ministerstiev, NFM, granty a pod.).

Ak hovoríme o rozpočte obce, štát v rámci decentralizácie verejnej správy realizoval aj **fiškálnu decentralizáciu**. Nový systém finančného vyrovnávania bol založený na prerozdeľovaní dane z príjmu fyzických osôb (DPFO) a odzrkadľoval kompetencie samospráv. Rozdelenie podielu na DPFO prešlo od roku 2004 viacerými zmenami. Od roku 2016 sa však ustálil na rozdelení výnosu tejto dane v pomere: 70 % pre obce a 30 % pre vyššie územné celky. Vzorec, pomocou ktorého sa výnos dane prerozdeľuje do jednotlivých obcí, sa skladá zo štyroch kritérií. Jedným z kritérií je aj podiel obyvateľov obce nad 62 rokov, ktorému prislúcha 5 % výnosu z DPFO. Obce vzhľadom na narastajúci podiel

¹³ § 72 ods. (2) zákona č. 448/2008 Z. z. vznp o sociálnych službách

¹⁴ § 71 ods.(1) zákona č. 448/2008 Z. z. vznp o sociálnych službách

obyvateľov v dôchodkovom veku deklarujú nedostatočné nastavenie systému financovania originálnych funkcií obcí v sociálnej oblasti. Stabilitu financovania samospráv najlepšie zabezpečí **zvýšenie ich vlastných príjmov**, na ktorých stanovenie výšky majú aj kompetencie. Ide najmä o dane z nehnuteľností. Obce tak nebudú závislé od vývoja pracovného trhu či ekonomického cyklu. Zvýšenie dane z nehnuteľností odporúča Slovensku aj OECD (2014). Zvýšenie podielu majetkových daní na daňovom mixe je aj v Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2020 až 2024.

Výška ďalších finančných zdrojov na podporu sociálnych služieb je presne definovaná zákonmi (uvedené v poznámke pod čiarou), zmluvami alebo podmienkami výziev v rámci zdrojov z EÚ, resp. grantov.

S kým majú obce a mestá spolupracovať, aby dokázali uspokojovať potreby obyvateľov odkázaných na pomoc iných osôb?

Zákon o sociálnych službách v rámci pôsobnosti obce, vyššieho územného celku vymedzuje, že miestna a regionálna samospráva **poskytuje alebo zabezpečuje sociálne služby**. Poskytuje znamená, že samospráva zriaďujú a poskytujú „vo vlastnej réžii“ sociálne služby. Zabezpečuje znamená, že sociálne služby podľa požiadaviek a výberu záujemcu o sociálnu službu samospráva zabezpečí u iného poskytovateľa sociálnej služby, ktorého zriaďovateľom je VÚC alebo iný subjekt (neverejný poskytovateľ sociálnej služby). Z uvedených dôvodov je dôležité, aby obce mali v rámci KPSS zmapované kapacity poskytovateľov sociálnych služieb na svojom území, ako aj v blízkom okolí a mali pokrytú predpokladanú potrebu. V prípade, že si žiadateľ/záujemca vyberie neverejného poskytovateľa sociálnych služieb, **je obec povinná poskytovať finančný príspevok na prevádzku** vybraného neverejného poskytovateľa SS z verejných zdrojov. V prípade, že po doručení žiadosti občana/obyvateľa obce v rozpočte obce nebolo plánovaných dostatok finančných prostriedkov, obec je povinná vyhovieť žiadosti na základe vopred určených objektívnych a transparentne zverejnených podrobností vedenia poradia záujemcov o sociálnu službu.¹⁵

¹⁵ § 8 ods.(6) zákona č. 448/2008 Z. z. vznp

Aké môžu byť následky neplnenia povinností obcí a miest v oblasti sociálnych služieb?

Vo vyššie uvedených častiach bola zdôrazňovaná zákonná povinnosť obcí ako aj zákonom zaručené práva občanov/obyvateľov obce. **V prípade nedodržania uvedených postupov dochádza zo strany obcí k porušovaniu zákona**, čo môže mať aj právne dôsledky vo forme sankcií, náhrady škody a pod.

Nález Ústavného súdu SR na verejnom zasadnutí pléna 18. mája 2010 na základe podnetu skupiny poslancov NR SR podrobne analyzoval zákon o sociálnych službách vo vzťahu k plneniu povinnosti obcí, napĺňaniu práv občanov, ako aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb.

V analýze uvedeného nálezu ÚS na str. 52 sa uvádza stanovisko NR vo vzťahu k čl. 14 ods.2 ESCH, ktorá poukazuje na skutočnosť, že podpora účasti jednotlivcov a dobrovoľných alebo iných organizácií pri zriaďovaní alebo udržiavaní takýchto služieb, sa v zákone o sociálnych službách prejavuje v tom, že: „*podľa § 3 ods. 3 v spojení s § 75 ods.1 zákona o sociálnych službách...obec je povinná poskytovať finančný príspevok na podporu sociálnej služby neverejnemu poskytovateľovi*“.

Je dôležité, aby obec požiadavky a podnety záujemcov o sociálnu službu alebo aj poskytovateľov sociálnych služieb riešila a hľadala zákonné prostriedky v prípade objektívne preukázaných skutočností, ktoré naplnenie uložených práv a povinností neumožňujú. Dôležitá zásada je **komunikovať a uprednostňovať hľadanie riešení pred nečinnosťou**.

2. Poskytovanie alebo zabezpečovanie sociálnych služieb

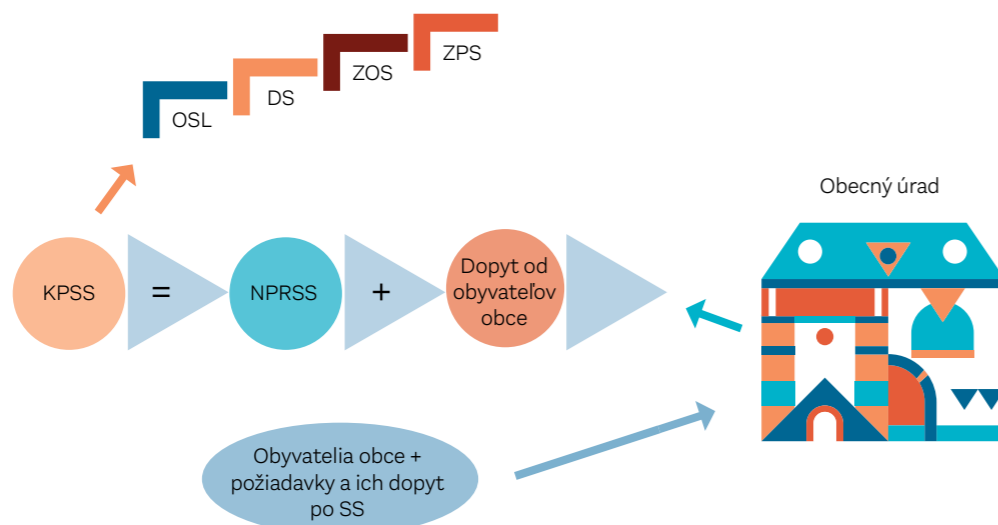

Druhá kapitola ponúkne odpovede na nasledovné otázky:

- Kedy poskytovať a kedy zabezpečovať sociálnu službu?
- Ako postupovať pri zriaďovaní sociálnej služby?
- Ako postupovať pri zabezpečovaní sociálnej služby?
- Čo ak nevieme uspokojiť požiadavku obyvateľa obce/
záujemcu o sociálnu službu?
- Ako nastaviť viaczdrojové financovanie sociálnych služieb?

Kedy poskytovať a kedy zabezpečovať sociálnu službu?

V časti brožúry, v ktorej ponúkame pohľad na to, s kým má obec spolupracovať pri uspokojovaní potrieb a požiadaviek obyvateľov obce v prípade odkázanosti na pomoc, sme sa čiastočne dotkli rozdielu medzi poskytovaním a zabezpečovaním sociálnych služieb. Jednoznačnú odpoveď na túto otázku poskytnie kvalitne spracovaný KPSS obce.

Zdroj: Správa o výsledku kontroly DOS, Bratislava, október 2020, Najvyšší kontrolný úrad SR

Aj Správa o výsledku kontroly DOS uskutočnenej NKÚ SR v októbri 2020 uvádza, že **základným predpokladom pre správne nastavenie sociálnych služieb má byť komunitný plán sociálnych služieb**. Kontrolóri potvrdili nedôsledný a formálny prístup k plánovaniu. Uvádzajú, že obce si povinnosť vypracovať komunitné plány neplnia načas a v 2/3 boli vypracované externými firmami s množstvom nedostatkov. Ciele a priority nimi posudzovaných komunitných plánov boli stanovené všeobecne a neboli vyhotovené na základe prieskumu požiadaviek obyvateľov. Ďalej nezohľadňovali miestne špecifiká a niektoré samosprávy plnenie komunitných plánov nevyhodnocovali vôbec.

Aj na základe vyššie uvedených zistení NKÚ je potrebné klásť dôraz na kvalitné komunitné plánovanie aj so zapojením obyvateľov obce.

V prípade, že obec má k dispozícii vhodné objekty a z analytickej časti KPSS vyplýva, že značné percento obyvateľov potrebuje, alebo v blízkej budúcnosti bude potrebovať nejaký druh sociálnej služby, je vhodné, aby si zriadila uvedený druh sociálnej služby. Ako vhodná a flexibilná forma druhu sociálnej služby je **zariadenie opatrovateľskej služby**, v ktorom sa poskytuje služba na určitý čas osobe odkázanej na pomoc a poskytovanie opatrovateľskej služby už nie je postačujúce. Vhodnou formou je aj ambulatná forma, **denný stacionár**, kde sa poskytuje služba odkázanej osobe v priebehu dňa (keď sú príbuzní v práci a nemôžu zabezpečiť starostlivosť o svojho člena rodiny odkázaného na pomoc). Uvedené druhy zariadení sa odporúča budovať ako nízko-kapacitné, rodinného typu, ktoré budú mať **charakter komunitnej služby**.

Pri menších obciach alebo potrebách, ktoré majú „charakter nerovnomerných požiadaviek“, je pre samosprávu výhodnejšie zabezpečiť (outsourcing), čo znamená **zabezpečovanie externými (nie vlastnými) kapacitami prostredníctvom iných verejných alebo neverejných poskytovateľov**. Táto forma uspokojovania potrieb a požiadaviek obyvateľov obce môže byť efektívnejšia, lebo zdroje obec vynakladá v rozsahu potreby a adresne, nemá zodpovednosť za plnenie náročných požiadaviek spojených s poskytovaním sociálnych služieb ako zriaďovateľ. **Poskytovanie kvalitných služieb a hospodárenie s poskytnutými finančnými príspevkami na prevádzku vybraného druhu SS len kontroluje.**

Ako postupovať pri zriaďovaní sociálnej služby?

Ak sa obec (miestna samospráva) rozhodne zriadiť zariadenie sociálnych služieb alebo poskytovať sociálnu službu vo svojej pôsobnosti, môže poskytovať sociálnu službu len **na základe zápisu do registra** poskytovateľov sociálnych služieb na vyššom územnom celku. Oprávnenie poskytovať sociálnu službu vzniká odo dňa zápisu do registra. VÚC vykoná zápis do registra najneskôr do 30 dní odo dňa predloženia všetkých zákonom požadovaných dokladov. Poskytovateľ sociálnej služby je povinný do 8 dní písomne oznámiť VÚC všetky zmeny a skutočnosti súvisiace s poskytovaním sociálnej služby a **deň začatia poskytovania sociálnej služby**. Žiadosť je možné podať písomne aj elektronicky.

Žiadosť o zápis do registra obsahuje:

- a. obchodné meno alebo názov, sídlo, identifikačné číslo organizácie a právnu formu, ak o zápis žiada právnická osoba, meno a priezvisko alebo obchodné meno, pod ktorým fyzická osoba podniká, ak je tvorené inak ako jej menom a priezviskom, trvalý pobyt alebo prechodný pobyt, dátum narodenia, identifikačné číslo organizácie, ak je pridelené, druh oprávnenia na podnikanie, ak o zápis žiada fyzická osoba,
- b. meno, priezvisko, dátum narodenia a trvalý pobyt alebo prechodný pobyt fyzickej osoby, ktorá je štatutárny orgán právnickej osoby a navrhovaného zodpovedného zástupcu uvedeného v § 63 ods. 3 zákona o sociálnych službách,
- c. druh sociálnej služby, ktorá sa má poskytovať a jej formu,
- d. cieľovú skupinu fyzických osôb, ktorým sa má poskytovať sociálna služba,
- e. miesto poskytovania sociálnej služby; ak miesto poskytovania sociálnej služby nemožno určiť, za miesto poskytovania sociálnej služby sa považuje:
 - obec, na ktorej území sa má sociálna služba poskytovať,
 - okres, ak sa má sociálna služba poskytovať na území všetkých obcí v územnom obvode príslušného okresu,
 - vyšší územný celok, ak sa má sociálna služba poskytovať na území všetkých obcí v územnom obvode príslušného vyššieho územného celku,

- f. počet miest, ak sa má sociálna služba poskytovať v zariadení,
- g. predpokladaný deň začatia poskytovania sociálnej služby,
- h. čas poskytovania sociálnej služby, ak sa má sociálna služba poskytovať na určitý čas,
- i. ďalšie údaje potrebné podľa zákona o registri trestov na vyžiadanie výpisu z registra trestov osoby, ktorá žiada o zápis do registra, a fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom právnickej osoby, ktorá žiada o zápis do registra, fyzickej osoby, ktorá na základe poverenia štatutárneho orgánu právnickej osoby alebo na základe poverenia fyzickej osoby, ktorá žiada o zápis do registra, je zodpovedná za poskytovanie sociálnej služby,
- j. názov obce a identifikačné číslo organizácie, ktorá zriadila alebo založila právnickú osobu, ktorá žiada o zápis do registra alebo názov vyššieho územného celku a identifikačné číslo organizácie, ktorý zriadil alebo založil právnickú osobu, ktorá žiada o zápis do registra, ak o zápis do registra žiada právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou, alebo právnická osoba zriadená vyšším územným celkom alebo založená vyšším územným celkom.

K žiadosti o zápis do registra sa prikladá:

- a. kópia dokladu preukazujúceho bezúhonnosť,
- b. kópia dokladu o odbornej spôsobilosti,
- c. údaje o priestorových podmienkach, personálnych podmienkach, materiálnych podmienkach a hygienických podmienkach zodpovedajúcich druhu sociálnej služby, forme sociálnej služby a počtu prijímateľov sociálnej služby,

Údaje o priestorových podmienkach sa preukazujú kópiou nájomnej zmluvy alebo zmluvy o výpožičke, ktorých predmetom je nájom alebo výpožička priestorov, v ktorých sa bude sociálna služba poskytovať, ak osoba, ktorá žiada o zápis do registra, nie je vlastníkom týchto priestorov, alebo údaje podľa osobitného predpisu potrebné na vydanie výpisu z listu vlastníctva k priestorom, v ktorých sa bude sociálna služba poskytovať, ak osoba, ktorá žiada o zápis do registra, je vlastníkom týchto priestorov; ak sa sociálna služba bude poskytovať v zariadení, údaje o priestorových podmienkach sa preukazujú aj kópiou právoplatného kolaudačného rozhodnutia zodpovedajúceho účelu druhu sociálnej služby.

Nájomná zmluva alebo zmluva o výpožičke musí byť uzatvorená najmenej na čas poskytovania sociálnej služby alebo pri poskytovaní celoročnej pobytovej sociálnej služby najmenej na tri roky. Ak sa sociálna služba má poskytovať v zariadení, vyšší územný celok vykoná ohliadku miesta poskytovania sociálnej služby, z ktorej vypracuje zápisnicu.

Za údaje o personálnych podmienkach sa považuje organizačná štruktúra žiadateľa o zápis do registra, v ktorej je uvedené povolanie zamestnancov, ich kvalifikačné predpoklady podľa § 84 zákona o sociálnych službách, ich počet a percentuálny podiel odborných zamestnancov na celkovom počte zamestnancov osobitne na každý druh sociálnej služby.

Údaje o hygienických podmienkach sa preukazujú kópiou právoplatného rozhodnutia alebo záväzného stanoviska príslušného orgánu verejného zdravotníctva o uvedení priestorov do prevádzky, alebo o zmene v ich prevádzkovaní a o schválení prevádzkového poriadku, alebo jeho zmeny príslušným orgánom verejného zdravotníctva podľa osobitného predpisu.

- d. štatút alebo iný doklad, ktorým sa preukazuje oprávnenie na právne úkony štatutárneho orgánu právnickej osoby,
- e. cenník sociálnej služby, spôsob platenia úhrady za sociálnu službu a podmienky platenia za sociálnu službu,
- f. údaje o finančných podmienkach, ktoré obsahujú kalkuláciu skutočných nákladov na jednotku výkonu každého druhu sociálnej služby, ktorá sa má poskytovať, kalkuláciu predpokladaných príjmov a výdavkov vrátane údajov o vlastných zdrojoch financovania sociálnej služby a predpokladané zdroje financovania sociálnej služby,
- g. opis rozsahu a podmienok poskytovania odbornej činnosti, obslužnej činnosti alebo ďalšej činnosti,
- h. kópia dokladu preukazujúceho existenciu právneho vzťahu, z ktorého vyplýva záväzok výkonu funkcie zodpovedného zástupcu uvedeného v § 63 ods. 3 a opis práv a povinností vyplývajúcich z výkonu tejto funkcie.

Za odbornú spôsobilosť sa považuje na účely poskytovania sociálnej služby:

Druh sociálnej služby		Odborná spôsobilosť
Terénna sociálna služba krízovej intervencie	§ 24a	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Nízkoprahové denné centrum	§ 24 b	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Integračné centrum	§ 24c	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Komunitné centrum	§ 24d	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Domov na pol ceste	§ 27	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	§ 28	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Zariadenie núdzového bývania	§ 29	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	§ 32	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa	§ 32 b	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Služba včasnej intervencie	§ 33	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Zariadenie podporovaného bývania	§ 34	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Zariadenie pre seniorov	§ 35	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Zariadenie opatrovateľskej služby	§ 36	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Rehabilitačné stredisko	§ 37	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Domov sociálnych služieb	§ 38	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Špecializované zariadenie	§ 39	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Denný stacionár	§ 40	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Opatrovateľská služba	§ 41	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií	§ 53	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Odľahčovacia služba	§ 54	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	§ 55	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
Podpora samostatného bývania	§ 57	vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk>

Za odbornú spôsobilosť sa považuje na účely poskytovania sociálnej služby:

Druh sociálnej služby		Odborná spôsobilosť
Nocľaháreň	§ 25	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Útulok	§ 26	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	§ 31	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Služba na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života	§ 32a	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Prepravná služba	§ 42	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Sprievodcovská služba a predčitateľská služba	§ 43	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Tlmočnická služba	§ 44	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Sprostredkovanie tlmočnickej služby	§ 45	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Sprostredkovanie osobnej asistencie	§ 46	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Požičiavanie pomôcok	§ 47	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	§ 52	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Denné centrum	§ 56	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Jedáleň	§ 58	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Práčovňa	§ 59	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie
Stredisko osobnej hygieny	§ 60	úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk>

Bližšie informácie ohľadom zápisu do registra nájdete aj prostredníctvom otázok a odpovedí k téme registrácie sociálnych služieb.¹⁶

¹⁶ <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/faq/registracia-poskytovatelov-socialnych-sluzieb.pdf>

Ako postupovať pri zabezpečovaní sociálnej služby?

V prípade, ak obec (miestna samospráva) nedisponuje vlastnými sociálnymi službami alebo ich neposkytuje (napr. v prípade terénnych sociálnych služieb – opatrovateľská služba), by mala mať zmapovaných poskytovateľov rôznych druhov a foriem sociálnych služieb v bezprostrednom okolí (dostupnosť cca 30 – 40 km). Na základe zmapovania by obec mala zverejniť informačnú brožúru (môže sa nazvať aj **Sprievodca sociálnymi službami v okolí**), kde budú uvedené skutočnosti ovplyvňujúce rozhodovanie výberu poskytovateľa sociálnej služby záujemcom o sociálnu službu. Medzi dôležité informácie patria: druh sociálnej služby, forma poskytovania (pobytová, ambulantná alebo terénna), doba poskytovania (môže byť na určitý čas, napr. 3, 6 mesiacov alebo celoročná pobytová). Pre záujemcu o sociálnu službu sú dôležité informácie o platení úhrad za poskytovanú sociálnu službu (cenník poskytovaných služieb). Významné sú aj informácie o bezbariérovosti a dopravnej dostupnosti do zariadenia a pod.

Štruktúra informácií pre záujemcov o sociálnu službu v súlade s § 6 ods. (2) písm. b)

Názov sociálnej služby:	
Sociálna služba – druh podľa zákona o sociálnych službách (§):	
Dátum registrácie:	
Kapacita zariadenia:	
Veková kategória:	
Úhrada (cenník):	
Bezbariérovosť:	Úplná, čiastočná, bariérové
Prevádzková doba:	
Adresa zariadenia, miesto poskytovania sociálnej služby:	
Telefonický kontakt:	
Mailová adresa:	
Webová stránka (www):	
Zriaďovateľ:	
Štatutárny zástupca:	
Koordinátor/kontaktná osoba (meno, pozícia, kontakt):	

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na základe takto spracovaných a ponúkaných informácií pre obyvateľa obce sa rozhodne, ktorého **poskytovateľa si vyberie**. Následne, ak nekomunikovali príbuzní s poskytovateľom sociálnej služby, oslovuje obec poskytovateľa. Ak poskytovateľ sociálnej služby nemá voľné miesto, zaradí ho do evidencie záujemcov o sociálnu službu, ak sa pre akútnosť a naliehavosť situácie nebude postupovať inak. V prípadoch, **ak sú život alebo zdravie vážne ohrozené**, obec poskytne alebo zabezpečí **sociálnu službu bezodkladne**, ak osoba nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky pre uspokojovanie základných životných potrieb, nemá zabezpečené podmienky na bývanie v prirodzenom rodinnom prostredí. Pri bezodkladnom riešení sa písomná žiadosť môže predložiť dodatočne.¹⁷

V prípadoch, ak sa **zabezpečí sociálna služba** u iného poskytovateľa sociálnej služby, obci vzniká **povinnosť poskytovať finančný príspevok na prevádzku** poskytovanej sociálnej služby **neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby**.

¹⁷ § 8 ods.(8) zákona č. 448/2008 Z. z. vznp

Čo ak nevieme uspokojiť požiadavku obyvateľa obce/záujemcu o sociálnu službu?

Vyššie je uvedené, že obyvateľ obce má právo na dostupné informácie o sociálnych službách, ktoré je obec v rámci základného sociálneho poradenstva povinná poskytnúť. Následne, ak si osoba odkázaná na pomoc vyberie z uvedených druhov sociálnych služieb (opatrovateľská služba, denný stacionár, zariadenie opatrovateľskej služby, zariadenie pre seniorov, odľahčovacia služba), je **obec povinná mu sociálnu službu poskytnúť alebo zabezpečiť**.

V prípadoch, keď sa nepodarí vyriešiť nepriaznivú sociálnu situáciu a nejde o ohrozenie života a zdravia a odkázaná osoba má vydané právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu a posudok o odkázanosti, **zaradí požiadavku do poradia**. Podrobnosti (kritériá) zostavovania tohto poradia musia byť vopred určené a zverejnené.¹⁸

Pri určovaní podrobností (kritérií) zaraďovania žiadostí do poradovníka sa odporúča zohľadňovať:

- Stupeň odkázanosti na pomoc.
- Osamelosť záujemcu o sociálnu službu a jeho vzťahy s blízkymi.
- Lokalitu, v ktorej žiadateľ žije (lasy, samota, atď.).
- Stratu schopnosti osoby zabezpečujúcej starostlivosť odkázanej osoby doposiaľ (choroba, úmrtie, atď.).
- Či je záujemcovi o sociálnu službu poskytovaný iný druh sociálnej služby.
- Dátum podania žiadosti.
- Vek záujemcu o sociálnu službu a pod.

¹⁸ § 8 ods.(6) zákona č. 448/2008 Z. z. vznp

Ako nastaviť viaczdrojové financovanie sociálnych služieb?

Jednou z najdôležitejších výziev, úloh a povinností obce je **zabezpečiť financovanie a udržateľnosť poskytovaných sociálnych služieb**, resp. schopnosť plniť si zákonom určené **povinnosti poskytovať finančné príspevky na prevádzku sociálnych služieb** pre obyvateľov obce, ktorým je zabezpečovaná sociálna služba prostredníctvom iných ako obcou zriadených/založených poskytovateľov sociálnych služieb (prostredníctvom neverejných poskytovateľov).

V prvej kapitole sú uvedené zdroje financovania sociálnych služieb. Sociálne služby sú, alebo by mali byť financované z viacerých zdrojov. Pri pobytových sociálnych službách podmienených odkázanosťou (ZOS, ZPS) sú dôležité tri hlavné zdroje financovania:

- z MPSVaR SR,
- z úhrady prijímateľa sociálnej služby a
- z rozpočtu obce.

Za optimálne je považované, keď podiel jednotlivých zdrojov je v pomere:

- 30 % štát (MPSVaR SR),
- 30 % prijímateľ sociálnej služby (úhrada stanovená VZN obce pri zariadeniach zriadených obcou alebo podľa zverejneného cenníka neverejného poskytovateľa sociálnej služby),
- 30 % z rozpočtu obce (z vlastných príjmov obce) a
- 10 % z iných zdrojov (dary, granty, fondy a pod.).

V období rokov 2021 – 2027 budú významným zdrojom príjmu aj finančné prostriedky z **Plánu obnovy a odolnosti**, z ktorého je možné žiadať predovšetkým **kapitálové (investičné) prostriedky** na rozvoj komunitných sociálnych služieb, za rozvoj ktorých sú zodpovedné hlavne obce (miestna samospráva). V komponente Zdravie je zahrnutá *Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť*. Problematike integrovanej dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti je potrebné venovať zvýšenú pozornosť aj z toho dôvodu, že Slovensko nie je pripravené na rýchle starnutie populácie.¹⁹

¹⁹ Podiel populácie staršej než 65 rokov vzrastie zo súčasných 16% na vyše 24% do roku 2040. (Zdroj: POaO)

Aj preto je časť investícií z Plánu obnovy a odolnosti smerovaná do **rozšírenia kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti**. Plán obnovy a odolnosti predpokladá rozšírenie kapacít pobytových služieb komunitného charakteru (kapacita 12 miest) a sociálno-zdravotných zariadení s kapacitou do 30 miest v celkovom objeme 1400 miest. S rozšírením kapacít ambulantných služieb počíta v objeme 2580 miest.

Z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v rámci cieľa **4. Sociálnejšia Európa**, ktorý je zameraný na vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv, sa očakávajú možnosti riešenia nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily, ktorému čelí aj oblasť sociálnych služieb. V rámci tohto cieľa budú opatrenia smerované na podporu kľúčových kompetencií (najmä digitálnych zručností) a posilnenie zručností potrebných pre uplatnenie v meniacich sa podmienkach. V rámci opatrenia 4.5.2 *Podpora celoživotného vzdelávania* bude možné žiadať o finančné prostriedky na podporu adaptability ľudských zdrojov pre zručnosti 21. storočia.²⁰

V rámci opatrenia 4.6 *Podpora aktívneho začlenenia s cieľom podporovať rovnosť príležitostí a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti*, je reflektovaný nedostatočný prístup k sociálnym službám komunitného typu, ktoré zahŕňajú aj opatrovateľskú službu poskytovanú priamo v domácnosti. Dokument hodnotí poskytovanie opatrovateľskej služby (patrí medzi kompetencie miestnej samosprávy), ktorá často zápasí s finančnými problémami a sociálne služby sú veľmi často významne nedofinancované. Situácia je najzávažnejšia v prostredí malých samospráv. Z týchto dôvodov z podpory EŠIF budú očakávané výsledky zamerané na **zvýšené poskytovanie komunitnej sociálnej starostlivosti** prechodom z inštitucionálnej na komunitnú úroveň (deti, osoby so zdravotným postihnutím, osoby odkázané na pomoc inej osoby, napr. seniori), prepojenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti, čím sa zlepší dostupnosť služieb dlhodobej starostlivosti, ako aj vytvorenie jednotného systému posudzovania zdravotného stavu pre účely sociálneho zabezpečenia.²¹

²⁰ <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/11/V%c3%bdchodiskov%c3%bd-n%c3%a1vrh-prior%c3%adt-SR-pre-PS-2021-2027-final-upraven%c3%bd-po-RV.pdf>, str. 60

²¹ Tamtiež str. 64

V tejto časti bolo snahou upriamiť pozornosť na **efektívne nastavenie nástrojov financovania na udržateľnosť a rozvoj sociálnych služieb**. Pri zostavovaní rozpočtov je potrebné sledovať finančné zdroje z prerozdelenia DPFO, ktoré sa na základe exaktne stanovených kritérií (vzorec) majú prepočítavať aj pre potreby sociálnych služieb. Rovnako je potrebné využívať finančný nástroj, ktorým si obce môžu určovať mieru participácie prijímateľov sociálnych služieb. Obec je povinná poskytnúť alebo zabezpečiť pomoc a podporu v prípade odkázanosti na sociálnu službu a podiel finančnej účasti prijímateľa zákon „dáva do rúk samospráv“, aby si ho určovali sami. Využívanie legitímnych nástrojov

(VZN stanovenie výšky úhrad), ktoré umožnia adresnejšie a spravodlivejšie nastavenie financovania, sa zo strany obcí málo využíva a uplatňuje z nedostatku vstupných analytických dát a údajov a tiež z dôvodu „uprednostňovania“ prijímania politických (populistických) rozhodnutí pred objektívnymi a odbornými rozhodnutiami.

Záver

Cieľom brožúry, ktorú ste práve dočítali, bolo upozorniť samosprávy na rešpektovanie práv občanov/obyvateľov, ktorí voleným zástupcom zverili správu vecí verejných do rúk (medzi ktoré patrí aj oblasť sociálnych služieb), ktoré sú zakotvené v medzinárodných dokumentoch, zmluvách, dohovoroch, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala, ako aj vo vnútroštátnych právnych predpisoch (Ústava SR, príslušné platné právne predpisy a právne normy nižšej sily), na základe ktorých sú obce povinné uspokojovať potreby svojich obyvateľov. Zameriava sa na zodpovednosť samosprávy vo vzťahu k najpočetnejšej cieľovej skupine v obci, ktorú tvoria starší obyvatelia obce (seniori alebo aj osoby so zdravotným postihnutím).

Uvádzané práva a povinnosti sú vždy podložené príslušnými právnymi aktami (uvedené v poznámkach pod čiarou). Na podporu dodržiavania zákonných povinností v tejto oblasti boli využité aj zistenia štátnych kontrolných orgánov (NKÚ, VOP), resp. súdnej moci (nález ÚS). Snahou bolo poukázať na to, že v prípade súdnych sporov „by samosprávy ťahali za kratší koniec“.

Zároveň je potrebné uviesť aj fakt, že čoraz viac úloh a povinností štát prenáša na samosprávy bez náležitého vyčíslenia ekonomických dopadov takýchto legislatívnych zmien (nie sú to len úlohy v sociálnej oblasti). Taktiež absentuje akákoľvek odborná a metodická pomoc a podpora pri dynamike zavádzaných zmien, vyplývajú aj z nekvalitného legislatívneho procesu. Je však potrebné si uvedomiť, že zákonom stanovené záväzky a povinnosti sú „vynútitelné“, resp. niekto nesie za ich nedodržiavanie zodpovednosť.

Poukazujúc na túto skutočnosť, SocioFórum ako sociálny partner, chce prispieť k hľadaniu riešení prostredníctvom odborných diskusií relevantných aktérov, pomenováva príčiny uvedeného stavu a následne aj hľadá, hlavne konsenzuálne riešenia vo vzťahu občan – obec, aby bol tento vzťah vyvážený a budovaný na vzájomnej úcte.

Povinnosť miestnej samosprávy k obyvateľom obce v oblasti sociálnych služieb

Rovnaký prístup k všetkým obyvateľom – Akceptovanie slobodného výberu poskytovateľa SS – Zabezpečenie dostupnosti SS

SS pre seniorov:

- Opatrovateľská služba
- Prepravná služba
- Denný stacionár
- Zariadenie opatrovateľskej služby
- Zariadenie pre seniorov
- Odľahčovacia služba

SS pre rodiny s deťmi:

- Nízkoprahová SS pre deti a rodinu (ambulantná forma aj terénna forma – terénny program)
- Zariadenie starostlivosti o deti do 3 rokov veku (tzv. jasle)

Pre osoby so ZP:

- Opatrovateľská služba
- Prepravná služba
- Denný stacionár
- Zariadenie opatrovateľskej služby
- Odľahčovacia služba

Pre osoby v krízovej situácii:

- Nízkoprahové denné centrum
- Komunitné centrum
- Nocľaháreň

Iné povinnosti vyplývajúce zo zákona o SS:

- Vykonávať posudkovú činnosť
- Poskytovať finančný príspevok na prevádzku SS

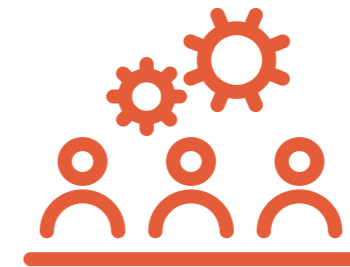
Uvedené povinnosti, princípy, druhy sociálnych služieb pre jednotlivé cieľové skupiny ako aj ďalšie povinnosti vyplývajú z platného zákona č. 448/2008 Z. z. vznp o sociálnych službách.

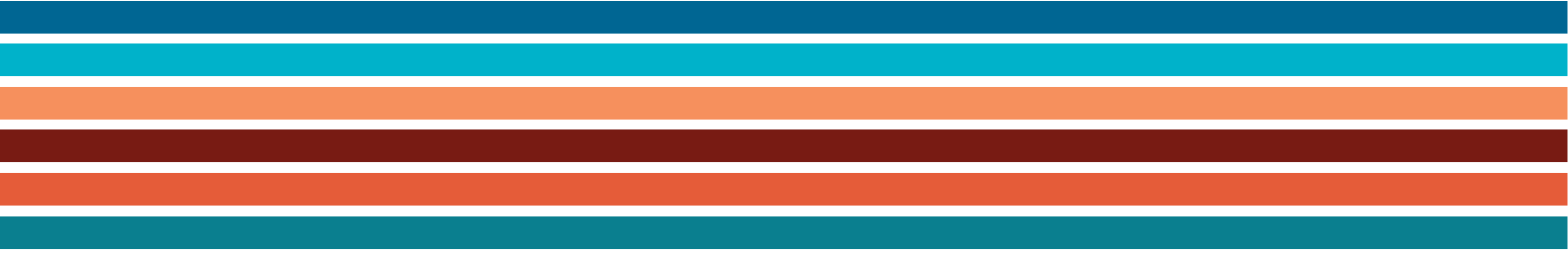
Zoznam použitých skratiek

MNO	Mimovládne neziskové organizácie
SS	Sociálna služba
VÚC	Vyšší územný celok
ÚPSVaR SR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR
DS	Denný stacionár
ZPS	Zariadenie pre seniorov
ZOS	Zariadenie opatrovateľskej služby
ŠZ	Špecializované zariadenie
DSS	Domov sociálnych služieb
ZPB	Zariadenie podporovaného bývania
RS	Rehabilitačné stredisko
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
NFM	Nórsky finančný mechanizmus
DPFO	Daň z príjmu fyzických osôb
OECD	Organizácia pre európsku hospodársku spoluprácu a rozvoj
NR SR	Národná rada SR
KPSS	Komunitný plán sociálnych služieb
NP RSS	Národné priority rozvoja sociálnych služieb
DOS	Domáca opatrovateľská služba
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad SR
VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
VOP	Verejná ochrankyňa práv
ESCH	Európska sociálna charta

Zoznam použitých zdrojov

- <https://www.bbsk.sk/Ob%C4%8Dan/Soci%C3%A1lneslu%C5%BEby/Cen-tr%C3%A1integrovanejsoci%C3%A1lno-zdravotnejstarostlivosti/Inform%C3%A1cieprojekte>.
- https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf,
- Správa o výsledku kontroly DOS, Bratislava, október 2020, Najvyšší kontrolný úrad SR
- <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/faq/registracia-poskytovatelov-socialnych-sluzieb.pdf>
- <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/programove-obdobie-2021-2027/>
- Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na obdobie 2021 – 2027
- Plán obnovy a odolnosti, aktualizovaný 7. 5. 2021
- Zákon č. 448/2008 Z. z. vznp o sociálnych službách
- Zákon č. 369/1990 Zb. vznp o obecnom zriadení

SocioFórum

Bratislava 2021